

Nr 57.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående frågor om befrielse från betalningsskyldighet till kronan.

(1:a avd.)

1:o) **Avgörandet av frågor om befrielse från ersättningsskyldighet i vissa fall m. m.** I propositionen nr 57 har Kungl. Maj:t (punkt 1 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 26 januari 1951) föreslagit riksdagen bemyndiga Kungl. Maj:t att under budgetåret 1951/52 avgöra dels frågor om befrielse från i judiciell ordning ålagd ersättningsskyldighet till kronan på grund av förlust av eller skada å egendom tillhörig krigsmakten, dels ock frågor om efterskänkande av fordran, som grundar sig på kronans regressrätt mot förare av kronans motorfordon, luftfartyg etc. enligt de i ämnet gällande ansvarsreglerna, allt i den mån kronans fordran i det särskilda fallet icke överstiger femtusen kronor.

Bemyndigande för Kungl. Maj:t att avgöra frågor om befrielse från ersättningsskyldighet till kronan i angiven utsträckning har tidigare av riksdagen lämnats för ett vart av budgetåren 1945/51. Ehuru här avsedda ärenden numera icke uppgå till samma betydande antal som under åren närmast efter beredskapstidens slut, ha dock såväl ärendenas art som deras antal synts departementschefen motivera det förenklade behandlingssätt, som vinnes om dessa frågor i viss utsträckning kunna avgöras av Kungl. Maj:t.

Utskottet tillstyrker, att bemyndigande av här avsett innehåll lämnas även för nästa budgetår. I likhet med vad som gällt för innevarande budgetår bör Kungl. Maj:t även till 1952 års riksdag lämna en redogörelse för av Kungl. Maj:t meddelade beslut om befrielse från ersättningsskyldighet, varom här är fråga.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må bemyndiga Kungl. Maj:t att under budgetåret 1951/52 avgöra dels frågor om befrielse från i judiciell ordning ålagd ersättningsskyldighet till kronan på grund av förlust av eller skada å egendom tillhörig krigsmakten, dels ock frågor om efterskänkande av fordran, som grundar sig på kronans regressrätt mot förare av kronans motorfordon, luftfartyg etc. enligt de i ämnet gällande ansvarsreglerna, allt i den mån kronans fordran i det särskilda fallet icke överstiger femtusen kronor.

2:o) **Befrielse för D. W. Weider m. fl. från viss skadeståndsskyldighet m. m.** Kungl. Maj:t har (punkterna 2, 3, 5, 7 och 8) föreslagit riksdagen medgiva i förberörda statsrådsprotokoll den 26 januari 1951 angivna personer befrielse, i vissa fall helt och i övriga delvis, från dem åliggande skadeståndsskyldighet m. m.

Departementschefen har beträffande vart och ett av ifrågakvarande ärenden lämnat en redogörelse för de omständigheter, som föranlett åläggande av ersättningsskyldighet till kronan, och för de skäl, varå förslag om befrielse helt eller delvis från ersättningsskyldighet grundas. Härutinnan torde få hänvisas till propositionen.

Utskottet. Under erinran om att riksdagen i tidigare liknande fall medgivit befrielse från ersättningsskyldighet till kronan enligt i huvudsak samma grunder, som av departementschefen nu förordats, får utskottet tillstyrka bifall till Kungl. Maj:ts i förevarande proposition under punkterna 2, 3, 5, 7 och 8 framlagda förslag.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må medgiva,

a) att Dick Wilhelm Weider må, därest han inom tid, som av Kungl. Maj:t bestämmes, till försvarets civilförvaltning inbetalar ett belopp av 1 000 kronor, befrias från återstående skadeståndsskyldighet till kronan på grund av regementskrigsrättens vid Skaraborgs flygflottilj utslag den 12 juli 1943;

b) att K. L. Nordin befrias från honom på grund av Kungl. Maj:ts utslag den 3 mars 1950 regressvis åvilande ersättningsskyldighet till kronan;

c) att furiren Sune Torsten Pålsson, därest han inom tid som Kungl. Maj:t bestämmer till försvarets civilförvaltning inbetalar 222 kronor, befrias från återstående ersättningsskyldighet till kronan på grund av rådhusrättens i Karlskrona utslag den 11 maj 1950;

d) att förre kadetten S. Å. G. Weidow befrias från skyldigheten att till kronan utgiva den ersättning, som på grund av i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 26 januari 1951 angiven olyckshändelse åvilar honom;

e) att Jonas Jonsson och Johan Waller befrias från ersättningsskyldighet till kronan i det hänseende, som anges i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 26 januari 1951.

3:o) **Befrielse för dödsboet efter J. H. Kristensson från viss betalningsskyldighet.** Kungl. Maj:t har (punkt 4) föreslagit riksdagen medgiva, att, därest dödsboet efter Johan Helgo Kristensson inom tid som av Kungl. Maj:t bestämmes till försvarets civilförvaltning inbetalar ett belopp av 500 kronor, kronans återstående fordran hos dödsboet efterskänkes.

Med anledning av att kompaniadjutanten vid åttonde kompaniet Göta trängregemente i Skövde, fanjunkaren *Johan Helgo Kristensson*, den 29 september 1949 tagit sig av daga företogs inventering av till Kristensson utlämnade förskottsmedel och övriga i tjänsten omhänderhavda medel. Härvid framkom att Kristensson av förskottsmedel icke kunnat redovisa ett belopp av 2 426 kronor 50 öre samt att han förskingrat omhänderhavda marketenterimedel till ett belopp av 3 458 kronor 65 öre och därjämte stod i skuld till marketenterirörelsen vid regementet med 14 kronor 40 öre. Dödsboet häftade sålunda i skuld med sammanlagt 5 899 kronor 55 öre.

I en den 21 juni 1950 inkommen skrift har den avlidnes efterlämnade maka, fru Margit Kristensson, gjort framställning att skulden till kronan måtte efterskänkas i så stor utsträckning som möjligt och till sådant belopp att hon kunde betala det. Dödsbodelägare voro, förutom fru Kristensson, makarnas två barn födda 1943 respektive 1946.

Av en framställningen bifogad bouppteckning framgår, att den avlidne efterlämnat tillgångar till belopp av 19 993 kronor, under det att skulderna uppgingo till 22 424 kronor 34 öre.

Som skäl för framställningen har fru Kristensson anfört i huvudsak följande. Det vore tänkbart att hon genom försäljning av en dödsboet tillhörig fastighet, taxerad till 18 000 kronor, skulle kunna få in så mycket att skulderna skulle kunna betalas, men det vore för henne av yttersta vikt att med sina barn få bo kvar i fastigheten och på så vis kunna sörja för deras uppfostran. Barnen vore nu så små att hon ej kunde åtaga sig något sådant arbete att hon därigenom kunde få medel till familjens försörjning. Hon ville som särskild grund för sin ansökan framhålla, att de skulder det här vore fråga om, vilka syntes hänföra sig till borgensaffärer, tillkommit utan hennes förvällande och utan att hon och barnen haft någon som helst nytta av dessa affärer.

Departementschefen har i överensstämmelse med förslag från försvarets civilförvaltning och statskontoret funnit, att ersättningsskyldigheten till kronan för dödsboet efter Johan Helgo Kristensson bör nedsättas till ett belopp av 500 kronor under förutsättning att beloppet inbetalas inom viss tid. Frågan om särskild ersättning till lägerkassan för marketenterimedlen har syntes departementschefen få bedömas i samband med den årligen skeende fördelningen av utjämningsmedel till förbandens lägerkassor.

Utskottet. Med hänsyn till dödsboets svaga ekonomiska ställning och då den efterlevande maken har att sörja för två minderåriga barns uppfostran vill det förefalla utskottet obilligt att av dödsboet utkräva ersättning för ifrågavarande skuld till kronan. Utskottet anser dessa och i ärendet i övrigt åberopade omständigheter vara sådana, att utskottet icke kan tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag oförändrat utan föreslår att dödsboet helt befrias från ifrågavarande ersättningsskyldighet.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må medgiva, att kronans i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 26 januari 1951 angivna fordran hos dödsboet efter Johan Helgo Kristensson efterskänkes.

4:o) **Befrielse för G. Käll från viss betalningsskyldighet.** Kungl. Maj:t har (punkt 6) föreslagit riksdagen medgiva, att Gustaf Käll, därest han inom tid som Kungl. Maj:t bestämmer till försvarets civilförvaltning inbetalar ett belopp av 5 000 kronor jämte utdömda rättegångskostnader, befrias från återstående ersättningsskyldighet till kronan på grund av Göta hovrätts dom den 10 juni 1949.

Enligt ett den 2 och den 4 oktober 1944 daterat kontrakt mellan chefen för Smålands artilleriregemente, å kronans vägnar, samt byggmästaren *Gustaf Käll* åtog sig Käll att såsom entreprenör i överensstämmelse med kontraktet bifogade handlingar utföra arbeten för ventilationsteknisk anläggning i en regementet tillhörig garagebyggnad inom regementets etablissement i Jönköping. Därefter träffades mellan dåvarande kasernofficeren, å kronans vägnar, samt Käll en muntlig överenskommelse, att Käll skulle uppföra en tegelskorsten till garagebyggnaden i stället för visst i handlingarna angivet annat arbete. Käll fullföljde entreprenaden och slutbesiktning ägde rum den 20 januari 1945. I kontraktet stadgad ansvarstid utgick den 20 januari 1947.

Den 19 februari 1947 uppkom brand i garagebyggnaden, som därvid skadades, varjämte i densamma förvarad, kronan tillhörig intendenturmateriel skadades eller förstördes. Av polisutredning rörande branden framgick, att trävirke i strid mot byggnadsförordningen för Jönköpings stad och mot vedertagen praxis inom byggnadsbranschen inmurats i skorstensmuren samt att branden orsakats av att detta trävirke överhettats.

Kronan yrkade vid rådhusrätten i Jönköping att Käll såsom byggnadsentreprenör och ansvarig byggmästare skulle åläggas till kronan utgiva ersättning för genom branden orsakade skador med 36 543 kronor 82 öre jämte fem procent ränta från talans väckande. Genom dom den 26 januari 1949 lämnade rådhusrätten kronans talan utan bifall, varjämte kronan förpliktades ersätta Käll hans kostnader å målet med 400 kronor.

Sedan kronan anmält vad, förpliktade Göta hovrätt genom dom den 10 juni 1949, med upphävande av rådhusrättens dom, Käll att till kronan utgiva skadestånd med 33 111 kronor 82 öre jämte fem procent ränta därå från den 3 oktober 1948 samt rättegångskostnadsersättning med 1 953 kronor 20 öre jämte vittneslön.

I en den 17 mars 1950 dagtecknad skrivelse har Käll anhållit att bliva befriad från den honom ålagda betalningsskyldigheten.

Försvarets civilförvaltning och *arméförvaltningens intendenturavdelning* ha i ett den 2 maj 1950 avgivet gemensamt utlåtande anfört bl. a. följande. Även om sökanden, därest byggnaden varit försäkrad mot brandskada, icke skulle

ha blivit regressvis krävd av försäkringsgivaren, lärer denna omständighet i och för sig — såsom sökanden velat göra gällande — icke utgöra skäl för bifall till ansökningen. Det bör i detta sammanhang framhållas, att 25 § i försäkringsavtalslagen, som åberopas av sökanden, icke är tvingande. Det är givetvis vanskligt att bedöma, huruvida en försäkringsgivare i detta fall skulle ha gjort regressrätt gällande. Skäl tala dock för antagandet, att så icke skulle ha varit fallet. Försvarets civilförvaltning och arméförvaltningens intendenturavdelning vilja icke motsätta sig bifall till ansökningen i så måtto, att sökanden, därest han före viss dag, förslagsvis den 1 januari 1952, till civilförvaltningen inbetalar 5 000 kronor jämte utdömd rättegångskostnadsersättning, befrias från vidare ersättningskyldighet i förevarande avseende. *Statskontoret* har icke velat motsätta sig att sökanden medgives befrielse från halva beloppet.

Departementschefen har framhållit, att därest kronan i likhet med privata fastighetsägare haft fastigheten i fråga försäkrad, fråga om skyldighet för Käll att regressvis utgiva ersättning till försäkringsgivaren icke torde ha uppkommit. Med hänsyn härtill och på grund av övriga omständigheter finner departementschefen i likhet med civilförvaltningen och arméförvaltningens intendenturavdelning billighetsskäl tala för att Källs ersättningskyldighet väsentligt nedsättes. Departementschefen förordar, att Käll, därest han inom tid som det syntes få ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma till försvarets civilförvaltning inbetalar 5 000 kronor jämte utdömd rättegångskostnadsersättning, befrias från vidare ersättningskyldighet i förevarande hänseende.

Utskottet anser det tveksamt, om tillräckliga skäl föreligga för kronan att efterskänka någon del av det ådömda skadeståndsbeloppet. Med hänsyn emellertid till i ärendet anförda omständigheter vill utskottet icke motsätta sig Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må medgiva, att Gustaf Käll, därest han inom tid som Kungl. Maj:t bestämmer till försvarets civilförvaltning inbetalar ett belopp av 5 000 kronor jämte utdömda rättegångskostnader, befrias från återstående ersättningskyldighet till kronan på grund av Göta hovrätts dom den 10 juni 1949.

5:o) **Avskrivning av vissa fordringar.** Kungl. Maj:t har (punkt 9) föreslagit riksdagen bemyndiga Kungl. Maj:t att medgiva försvarets civilförvaltning att i samråd med vederbörande ämbetsverk, som med avseende å varje fordran är att betrakta som huvudman, utan hinder av gällande bestämmelser avskrivna i civilförvaltningens framställning den 18 juli 1950 avsedda fordringar till ett sammanlagt belopp av 1 529 kronor 58 öre.

I proposition 1950: 74 hemställde Kungl. Maj:t om bemyndigande att medgiva försvarets civilförvaltning att i samråd med vederbörande ämbetsverk,

som med avseende å varje fordran vore att betrakta som huvudman, utan hinder av gällande bestämmelser avskriva vissa av försvarets civilförvaltning i framställning den 9 augusti 1949 angivna fordringar. Riksdagen lämnade det sålunda begärda bemyndigandet. Civilförvaltningen anmälde samtidigt i nämnda skrivelse, att ämbetsverket hade för avsikt att underställa Kungl Maj:ts prövning och avgörande jämväl frågan om avskrivning av de ytterligare fordringar av ifrågavarande slag som i fortsättningen kunde uppkomma.

I skrivelse den 18 juli 1950 har försvarets civilförvaltning med överlämnande av en P. M. jämte förteckning över 150 indrivningsärenden å ett fordringsbelopp av sammanlagt 1 529 kronor 58 öre hemställt om bemyndigande att, då jämväl beträffande dessa fordringar föreläge sådana omständigheter att avskrivning syntes böra ske, i samråd med vederbörande centrala förvaltningsmyndigheter utan hinder av gällande bestämmelser avskriva de i förteckningen upptagna fordringarna. Fordringsbeloppen variera mellan 1 krona 50 öre och högst 20 kronor samt avse i allmänhet förkommen materiel.

Departementschefen har föreslagit, att civilförvaltningen beredes möjlighet att avskriva de i framställningen avsedda fordringarna.

Utskottet anser praktiska skäl tala för den av departementschefen förordade anordningen och hemställer därför,

att riksdagen må bemyndiga Kungl. Maj:t att medgiva försvarets civilförvaltning att i samråd med vederbörande ämbetsverk, som med avseende å varje fordran är att betrakta som huvudman, utan hinder av gällande bestämmelser avskriva i civilförvaltningens framställning den 18 juli 1950 avsedda fordringar till ett sammanlagt belopp av 1 529 kronor 58 öre.

Stockholm den 13 mars 1951.

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND.

Närvarande: se under utlåtandet nr 56.
